

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Pseudonymous

Člověk si zvykne na všechno, i na své jméno a příjmení. A pokud ne, má možnost je změnit, o čemž rozhoduje, alespoň u nás, příslušný matriční úřad ve správním řízení. Krom toho si však může člověk své jméno[1] ponechat a pro soukromý styk přijmout pseudonym. To nastoluje určitou schizofrenní situaci, neboť v matriční knize, matričních dokladech, občanském průkazu a cestovních dokladech bude mít člověk zapsáno jiné jméno (Zbyněk Fišer), než pod kterým jinak vystupuje (Egon Bondy).

Pseudonymem se tak rozumí jiné než *pravé (úřední) jméno* člověka. Pro jeho označení se používají též pojmy jako *krycí jméno* nebo *umělecká značka* (§ 7 odst. 1 autorského zákona). Od pseudonymu je třeba odlišovat *anonym*, tj. situaci, kdy člověk vystupuje bez uvedení jakéhokoliv jména (k tomu srov. např. anonymně publikovaný článek v online deníku), pozor neplést však s označením slovenské hudební skupiny „No name“ coby *společného pseudonymu* ve smyslu § 70 odst. 2 autorského zákona. Pseudonym může pro sebe vytvořit sám určitý člověk nebo jako pseudonym lze *přijmout* i pojmenování pro něj vytvořené někým jiným, jak je typické zejména u přezdivek.[2] Počátek používání pseudonymu i jeho ukončení či změna pseudonymu je svobodným projevem vůle člověka učiněným *fakticky*, nejde tedy o právní jednání, to mj. znamená, že pseudonym může *přijmout* i nezletilec. Děje se tak ryze *neformálně* (zápisu, změny, výmazu pseudonymu do/z úřední evidence není třeba, ostatně žádná taková evidence u nás není, pokud je mi známo). Pokud se však člověku nějak říká, aniž by on sám pod takovým označením vystupoval (tj. sám takové označení *nepřijme*), jde o pouhou *přezdívku* a nikoliv pseudonym.[3] Člověk může mít více než jeden pseudonym, právnická osoba žádný (*a contrario* § 79 odst. 1 NOZ); to platí i pro označení věcí včetně zvířat, které za pseudonymy *de iure* považovat nelze. Pseudonym může být užit tak, aby byl sto ztotožnit člověka, popř. tak aby jeho identitu skryl.

Právní předpisy nestanoví pravidla pro tvorbu pseudonymu. Zpravidla je tvořen písmeny (Xindl X), číslicemi (viz např. diskuzní fóra na internetu a jeho uživatelé 123456), ostatními znaky (I*_*I), kresbou (krokodýl), popř. jejich kombinací (Vladimír 158). Z povahy věci jde o označení schopné grafického ztvárnění (zvukové čichové, světelné či pohybové pseudonymy mi z praxe nejsou známy). Z hlediska obsahu by proto pseudonym neměl být v rozporu s veřejným pořádkem. Pakliže by si někdo zvolil závadný pseudonym (např. Himmler SS), mělo by to pro něj dopady jen v oblasti veřejného práva (§ 1 odst. 1 *in fine* NOZ). Tj. právní jednání takto učiněná by zůstala v platnosti, avšak dotyčný by se s největší pravděpodobností dopustil některého z trestných činů proti lidskosti. Výběr pseudonymu by měl rovněž respektovat právo k obchodní firmě, obchodním známkám, doménovým jménům či jiným označením třetí osoby, která je již užívá po právu.

Důvody pro přijetí pseudonymu mohou být různé, např. že pravé jméno člověka je hanlivé (Václav Jebavý alias Otokar Březina), směšné (Olga Pytlounová alias Olga Lounová), pro určitý obor činnosti nevhodné (chirurg s příjmením Hrobník), málo akční (František Moravec alias Lou Fanánek Hagen), zajišťující anonymitu člověka (J. K. Rowlingová alias Robert Galbraith), apod.

Základem právní úpravy pseudonymu je § 79 NOZ. Z něj vyplývá, že *obor činností*, pro něž, je možné pseudonym přijmout, je v podstatě neomezený. Lze si tak představit činnost uměleckou, vědeckou, sportovní, zájmovou či jinou. Jde tak o širší vymezení než má namysli autorský zákon, který operuje pouze s činností uměleckou a vědeckou a nadto jen ve vztahu k dílu (popř. uměleckému výkonu) ve smyslu tohoto zákona. S ohledem na tuto skutečnost je pak třeba přistupovat i k zodpovězení otázky,

jaký právní předpis slouží k jeho ochraně (tj. zdali se použije občanský zákoník jako norma *lex generalis* anebo zvláštní právní předpisy, zejména zmiňovaný autorský zákon).

Jinou činností se rozumí nepochybně i činnost podnikatelská (nový občanský zákoník totiž opustil zásadu přísné pravdy při tvorbě obchodní firmy člověka, viz § 425 odst. 1 NOZ: „Člověk se zapíše do obchodního rejstříku pod obchodní firmou tvořenou zpravidla jeho jménem.“). „U člověka – podnikatele (podnikatele – jednotlivce) se však na tomto požadavku netrvá, a jeho obchodní firma tedy nemusí být totožná s jeho jménem: veřejnost však musí být schopna rozpoznat z jeho označení, že se jedná o podnikatele – jednotlivce; připustí se tedy i obecně vžitá pseudonymy apod.“[4] Při výkladu § 422 NOZ: Podnikatel, který nemá obchodní firmu, právně jedná při svém podnikání pod vlastním jménem; připojí-li k němu dodatky charakterizující blíže jeho osobu nebo obchodní závod, nesmí být klamavé.“, je třeba dát přednost tomu, jenž připouští, že podnikatel, který nemá obchodní firmu, může právně jednat při svém podnikání i pod pseudonymem, což koneckonců odpovídá i formulaci § 79 odst. 1 NOZ. Dotčené ustanovení totiž nechce říct nic jiného, než že jsou i tací podnikatelé, kteří obchodní firmu nemají (typicky živnostníci). S tím pak úzce souvisí i ochrana tohoto jejich označení (§ 78 NOZ), na něž se ustanovení o obchodní firmě logicky nepoužijí. Vzhledem k tomu, že na obchodních listinách (tj. např. objednávkách, obchodních dopisech, fakturách a smlouvách) musí být vždy uveden i identifikační údaj o podnikateli (§ 435 NOZ), bude zpravidla zřejmé, kdo pod pseudonymem právně jednal nahlédnutím, např. do živnostenského rejstříku, byť připouštím, že u podnikatelů zapsaných v obchodním rejstříku jde o situaci poněkud transparentnější, neboť je v něm zapsán[5] (na rozdíl od případu uvedeného výše), jak pseudonym, který tvoří obchodní firmu podnikatele, tak i jeho skutečné jméno a příjmení (viz např. obchodní firma Navrátilová - NN a jméno a příjmení Blanka Navrátilová). Nezbyvá proto než uzavřít, že pokud podnikatel nezapsaný v obchodním rejstříku bude při svém podnikání právně jednat pod pseudonymem, nepůjde o případ porušení povinnosti používat při podnikání jméno a příjmení, jak má namysli § 24 odst. 1 písm. c) bod 3 přestupkového zákona, neboť jménem a příjmením se zde materiálně rozumí i pseudonym.[6] Jiná situace však může nastat u některých skupin podnikatelů (např. advokátů), u nichž jim podnikání pod pseudonymem mohou zakazovat stavovské předpisy (k tomu srov. čl. 21 odst. 1 a 2 jejich etického kodexu). Tato skutečnost má však dopad jen směrem dovnitř do advokátní komory, nikoliv navenek. Tzn. že rejstříkový soudce, který je dle čl. 95 odst. 1 Ústavy ČR vázán toliko zákony a nikoliv stavovskými předpisy, obchodní firmu advokáta, která by nerespektovala tato pravidla, do obchodního rejstříku zapíše, nicméně advokát se tím dopustí nejspíše kárného provinění.

V souvislosti s podnikáním pod pseudonymem lze uvažovat o pseudonymu rovněž jako o nehmotné věci movité (stejně jako u obchodní firmy zde převažuje majetkový aspekt nad osobním), a proto si lze představit jeho zcizení třetí osobě (ať už s převodem obchodního závodu či bez něj). Pseudonym totiž obdobně jako obchodní firma na obchodním závodu podnikatele nelpí.

Užitím pseudonymu v *soukromém styku* se pak rozumí nejen *styk právní* (podpis smlouvy), ale i *styk faktický* (vizitka). Vždy jde však o *styk soukromý*, nikoliv *veřejný*. Tak např. v záhlaví nájemní smlouvy může figurovat označení Nicolas Cage, v rubrice žaloby, jíž se uplatňují práva z této smlouvy, je však třeba již uvést skutečné jméno člověka, tj. Nicholas Kim Coppola (§ 79 odst. 1 OSŘ). V opačném případě jde o vadu podání. Jestliže však nebude o totožnosti žalobce či žalovaného pochyb, není to důvodem pro odmítnutí žaloby dle § 43 odst. 2 OSŘ. Tytéž závěry platí např. i pro smlouvu o převodu podílu či nemovité věci evidované v katastru nemovitostí, nicméně zde bude *pravé jméno* člověka jednajícího pod pseudonymem uvedeno minimálně na *ověřovací doložce* ověřující pravost podpisu (legalizace) a dále v návrhu na zápis do obchodního rejstříku, resp. do katastru nemovitostí a pochopitelně také v samotném obchodním rejstříku a katastru nemovitostí. Je tak vyloučeno, aby jako společník společnosti s ručením omezeným či jako vlastník nemovité věci byla v tomto veřejném rejstříku uvedena osoba s pseudonymem, byť by šlo o pseudonym obecně

známý, protože by to bylo v rozporu s veřejným pořádkem spočívajícím v zájmu společnosti na jednoznačné identifikaci osob. Daňové přiznání podepsané Michalem Davidem nikoliv jako Vladimírem Štanclem by proto na podatelně finančního úřadu dobrotu taky zrovna neudělalo. Nehledě na to, že by si tak mohl dotyčný vykoledovat pokutu dle § 42c odst. 1 písm. c) zákona o přestupcích ve výši až 5.000 Kč za přestupek na úseku matrik, jména a příjmení: „*Přestupku se dopustí ten, kdo úmyslně neužívá při úředním styku jméno, popřípadě jména nebo příjmení, která jsou uvedena v rodném nebo oddacím listu vydaném matričním úřadem v České republice nebo jiným příslušným úřadem.*“ Jde o klasickou zásadu, jejíž odraz lze nalézt v § 61 MatrZ a § 68 MatrZ, a to sice že, člověk, kterému byl matričním úřadem vydán matriční doklad, má povinnost užívat v úředním styku jméno (příjmení), popřípadě více jmen (příjmení), která jsou uvedena na tomto matričním dokladu. Z toho pak plyne, že i představitelé *orgánů veřejné moci* jsou povinni dotyčné osoby oslovovat jejich pravým jménem, tato jména uvádět ve svých rozhodnutích či jiných úkonech, apod. Proto např. diplom k medaili za zásluhy I. stupně udělenou prezidentem Milošem Zemanem dne 28. 10. 2014 nese označení Hana Zaňáková a nikoliv Lucie Bílá. Stejně tak není přípustné, aby na kandidátní listině pro volby do jakéhokoliv zastupitelského sboru u nás byl kandidát označen pseudonymem namísto skutečného jména. Pseudonym může kandidát užít případně až v předvolební kampani. K podpisu pod petici je rovněž třeba uvést jen své jméno, apod.

De lege lata si nelze do občanského průkazu v rámci tzv. nepovinných údajů nechat zapsat pseudonym, jelikož výčet těchto údajů je taxativní (*a contrario* § 3 odst. 2, 4 a 5 zákona o občanských průkazech). Totéž platí i pro cestovní doklady.

Nový občanský zákoník v § 79 odst. 1 *in fine* stanoví, že právní jednání pod pseudonymem není na újmu platnosti, je-li zřejmé, kdo jednal, a nemůže-li druhá strana mít pochybnost o osobě jednajícím. Nejde o nic nového, když takové závěry dovozovala již dříve judikatura a doktrína: „*Náležitost řádného podpisu je splněna tehdy, jestliže jde o takové označení jednající osoby, z něhož je objektivně možné identifikovat osobu, která úkon učinila. Podpis, pokud má být právně relevantní, musí za každých okolností vyhovět obecnému hledisku, že z něho musí být zjistitelná identita osoby, která právní úkon činí. Je-li splněna tato základní podmínka, lze za podpis uznat i podpisovou zkratku (šifru, resp. parafu), ba dokonce i podepsání úkonu krycím jménem (pseudonymem).*“ [7] Z čárky před a by se dalo mylně usuzovat, že v daném případě jde o poměr vylučovací (tj. že může nastat právě jen jedna, anebo právě jen druhá varianta). Z logiky věci tomu tak není. Ve skutečnosti je třeba, aby nastaly obě dvě varianty zároveň, jinak k naplnění skutkové podstaty této normy nedojde. To znamená, že totožnost osoby jednající pod pseudonymem musí být vždy zřejmá (tj. dobrat se jí lze např. svědeckou výpovědí, nemusí jít o obecnou známost). Určitost jednající osoby tak nemusí vyplývat ze samotného projevu vůle, může vyplývat i z dalších kritérií, podle kterých se výklad právního jednání provádí. Tento závěr se v plném rozsahu prosadí i v případě písemných právních jednání, kdy určitost jednající osoby nemusí vyplývat ze samotné listiny, ve které je projev vůle zachycen, ale může být dána i jinými okolnostmi významnými z hlediska interpretace takového právního jednání [elektronický podpis učiněný pod pseudonymem je také možný, viz § 12 odst. 1 písm. c) stejnojmenného zákona]. Přitom platí, že druhá strana musí identitu osoby jednající pod pseudonymem znát rovněž (ne tedy jméno a příjmení), posuzováno k okamžiku, kdy k právnímu jednání došlo (z povahy věci to neplatí u neadresných právních jednání). Zjistila-li druhá strana totožnost osoby jednající pod pseudonymem až následně, nelze na to brát zřetel. Nový občanský zákoník zde hovoří o neplatnosti právního jednání, nicméně ve skutečnosti půjde o právní jednání zdánlivé pro jeho neurčitost (§ 553 odst. 1 NOZ). Výjimkou snad budou jen případy, kdy druhá strana bude právně jednat v omylu týkajícího se osoby jednající pod pseudonymem, neboť tato skutečnost má za následek jen (relativní) neplatnost právního jednání dle § 583 NOZ (*error in personam*). [8] Této neplatnosti se však nemůže dovolávat sama osoba, která právně jednala jinak než pod vlastním jménem (k tomu srov. kromě § 579 odst. 2 NOZ i § 77 odst. 2 NOZ: „*Člověk, který v právním styku užívá jiné jméno než své vlastní, nese následky omylů a újem z toho vzniklých*“).

U toho či onoho právního jednání však mohou nastat určité specifické okolnosti, kdy bude třeba vždy bedlivě zkoumat, zdali lze výše uvedené závěry přijmout bez dalšího. Např. meziválečná judikatura se stavěla zásadně skepticky k podpisu závěti pouhou šifrou, nikoli jménem zůstavitelovým (civ. rozh. Vážného sbírky z r. 1929 č. 89(8)). Dle mého soudu hovoří-li např. § 1533 NOZ o tom, že holografní závěť se podepisuje vlastní rukou, nic nenasvědčuje tomu, že by nemohlo jít i o pseudonym. K tomu srov. analogicky[9] usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 51/2008, ze dne 31. 3. 2009: *„Ve prospěch uvedeného závěru svědčí i logické výkladové argumenty, především nezbytnost nevymezit podpis závěti, jakožto písemného právního úkonu, zcela odlišně od obecně judikaturou i doktrínou přijímaných požadavků na podpis jiných písemných právních úkonů.“* Jinak řečeno, jestliže je obecně možné podepsat, např. kupní smlouvu na nemovitost pod pseudonymem, nevidím rozumného důvodu, proč by to nemělo platit i pro závěť či jiné pořízení pro případ smrti. Stejně pochybnosti mohou vznikat např. i u podpisu či označení pseudonymem na cenných papírech. Známý je případ, v němž Nejvyšší soud rozhodoval pod sp. zn. Rv II 167/11 dne 31. 3. 1911 o platnosti akceptace směnky Emou Destinovou (občanským jménem Kittlovou), jenž vyústil v právní větu: *„Záznam akceptační musí tedy obsahovati občanské jméno nebo firmu akceptanta. Neboť i závazek akceptantů jest závazkem formálním. Ježto však dovolatelka směnku občanským jménem svým nepodepsala, nevzešel jí závazek směnečný.“* Zde se přikláním k názoru Františka Roučka, který pléduje pro dovolenost uznání pseudonymních podpisů jako dostatečných i pro účely směnečného práva s argumentem, že řada osob užívá krycích jmen běžně i v právním styku. Proto se podpis pseudonymem na směnce nepřičí ani materiálnímu hledisku (je obecně zřejmé, kdo takový pseudonym používá), ani hledisku formálnímu, *„Neboť přísné formální předpisy směnečné mají ulehčiti oběh, a tudíž spíše by se jim přičilo, neměla-li by ručiti osoba, která použila pseudonymu, pod nímž stále vystupuje a pod nímž jest také známa (např. Vrchlický místo Frída apod.)“*[10] Existují však i názory opačné, viz např. *„Tento konkrétní případ by nás mohl snadno svést k závěru opačnému, ale pokud si položíme otázku, kde ještě jde o pseudonym všeobecně známý a kde již nikoliv, dospějeme k závěru, že takové hranice obecně není. Pak nezbyvá než zvolit jednu nebo druhou možnost, kde zákonitě za správnou lze přijmout jen variantu, že pseudonym není podpisem jednající osoby.“*[11] Stejně tak mám za to, že lze např. emitovat akcii na jméno, kde bude jako identifikace akcionáře namísto jeho vlastního jména uveden pseudonym [§ 259 odst. 1 písm. e) ZOK totiž stanoví, že akcie obsahuje u akcie na jméno jednoznačnou identifikaci akcionáře, což pseudonym splňovat může]. To platí i pro rubopis. Viz i Důvodová zpráva k NOZ s. 62: *„Obecný zájem na spravedlivém a rozumném uspořádání konkrétních právních poměrů nemůže preferovat neplatnost právních jednání jen proto, že byla učiněna pod pseudonymem.“*

Pseudonym se může stát součástí obchodní firmy, obchodní známky, doménového jména, apod., proto je nutné pamatovat na to, že právní režim samotného pseudonymu se od výše uvedených právních statků liší.

Vejde-li pseudonym ve známost (nemusí jít přitom o známost obecnou[12]), požívá stejné (absolutní) ochrany jako jméno (tj. § 78 NOZ), která působí *erga omnes*. Na tomto místě je možno zmínit stručnou rekapitulaci vývoje právní úpravy této problematiky po roce 1918 (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2304/99, ze dne 26. 7. 2000: *„Československá republika v té době převzala na podkladě tzv. recepčního zákona č. 11/1918 Sb. do svého právního řádu až dosud platné právní předpisy zaniklé rakousko-uherské monarchie. Pro území českých zemí tak byl přejet i Obecný občanský zákoník z roku 1811. Ustanovením § 43 tohoto zákoníku bylo tehdy výslovně chráněno dílčí osobnostní právo na jméno, a to jak jméno rodové, tak i případně jméno krycí - pseudonym. Prvního ledna 1951 nabyl pak účinnosti pro celou tehdejší Československou republiku nový občanský zákoník (zákon č. 141/1950 Sb. ze dne 25. října 1950). Ten v ustanovení § 22 poskytoval ochranu jména, příjmení, nebo krycího jména fyzických osob a názvu v případě právnických osob. Přijetí občanského zákoníku z roku 1964 pak byla zakotvena obecná (generální) úprava všeobecného osobnostního práva jako jednotného práva (t.j. práva na ochranu osobnosti), a v*

jeho rámci úprava jednotlivých osobnostních práv - včetně práva na jméno - v komplexním celku, včetně úpravy jejich jednotlivých prostředků ochrany.“ Na rozdíl od předchozích úprav ve starém občanském zákoníku již pseudonym v § 11 výslovně zmíněn nebyl. Nový občanský zákoník tak opětovně vrací pseudonym do hry, tím že jej výslovně ve svém textu zmiňuje, nicméně, jak bylo výše vyloženo, ochrana mu je poskytována již drahnou řadu let i bez výslovné opory v zákoně. Co je nové, to je systematika zákona, který úpravu pseudonymu nově vyčleňuje z ochrany osobnosti (k tomu srov. § 79 NOZ a § 81 a násl. NOZ), praktické dopady to však nemá žádné.

Pseudonym je předmětem právní ochrany jen tehdy, jestliže se pro určitou osobu stal natolik příznačným, že sám o sobě tvoří dostatečný individualizační znak, resp., kdy je nutným doplňujícím znakem pro individualizaci určité osoby. Obsahem práva na pseudonym je pak výlučné právo člověka mít a užívat ke svému označení pseudonym, disponovat s ním a bránit se tomu, aby případně někdo jiný, ať již k jakémukoliv účelu, neoprávněně užíval k označení jeho pseudonym. Za takové užití pseudonymu nelze ovšem považovat každé označení pseudonymem, které je shodné s pseudonymem, který někomu přísluší, nýbrž jen označení takovým pseudonymem za okolností, jež by objektivně mohly ve veřejnosti, kde k uvedení došlo, vyvolat dojem, že jde o konkrétního člověka. Jen za splnění těchto předpokladů je užití pseudonymu újmou na osobnosti konkrétního člověka, která je podmínkou pro osobnostně právní ochranu ve smyslu § 79 odst. 2 NOZ. I z tohoto důvodu dospěl Nejvyšší soud v rozsudku sp. zn. 30 Cdo 2116/2006, ze dne 31. 10. 2006 k závěru, že: *„Společné jméno, resp. společný pseudonym, jak s nimi operuje autorský zákon (č. 121/2000 Sb., ve znění změn a doplňků, srov. § 70 odst. 2, § 7 ve spojení s § 74), nejsou instituty chráněnými ustanovením § 11 občanského zákoníku, když se především nevztahují k individuální fyzické osobě, kdy společné jméno, resp. společný pseudonym není způsobilý pro individualizaci určité fyzické osoby. Přitom pseudonymem ve smyslu ochrany podle § 11 o.z. je třeba rozumět jméno, jehož umělec jako individualizovaná fyzická osoba užívá místo svého pravého jména, což společný pseudonym pojmově neumožňuje.*“ Nejvyšší soud zde odmítl označení hudební skupiny Chinaski, o kterou v tomto případě šlo, vztáhnout i na její jednotlivé členy. Vzhledem k tomu, že název hudební skupiny není samo sebou to stejné jako pseudonym člověka, nešlo tak daný případ subsumovat pod institut ochrany osobnosti a předmětná žaloba tak byla zamítnuta.

Při neoprávněných zásazích do práva k pseudonymu přitom rozlišuje nový občanský zákoník dvě situace. Za prvé se jedná o případ, kdy někdo zpochybňuje něčí právo k pseudonymu (lze si představit např. situaci, kdy mají dva lidé stejný či obdobný pseudonym, potom se zřejmě uplatní zásada priority, *per analogiam* § 433 odst. 2 věta první: *„Ochrana práv k obchodní firmě náleží tomu, kdo ji po právu použil poprvé.*“). Za druhé o případ, kdy někdo v důsledku neoprávněného použití jeho pseudonymu utrpí újmu [viz např. použití pseudonymu pro reklamní účely bez souhlasu jeho nositele,[13] vědomé vystupování pod cizím pseudonymem (nickem) na internetu, prozrazení identity osoby jednající pod pseudonymem, apod.[14]]. V tom případě dotčené osobě náleží zdržovací nebo odstraňovací žaloba (§ 78 odst. 1 NOZ), krom toho samozřejmě i právo na vydání bezdůvodného obohacení (§ 2991 a násl. NOZ), právo na náhradu škody porušením zákona (§ 2910 NOZ) a nemajetkové újmy (§ 2956 NOZ), která může mít formu např. omluvy, přiměřeného zadostiučinění v penězích, atd., neboť právo k pseudonymu je přirozeným právem člověka (čl. 10 Listiny základních práv a svobod). K tomu srov. i Důvodovou zprávu k NOZ s. 576.: *„V první řadě se náhrada nemajetkové újmy přiznává při protiprávních zásazích do osobních práv člověka nebo do obdobných (restriktivněji vymezených) práv právnické osoby. V tom směru se zásadně přejímá koncept dosavadní zákonné úpravy.*“ ve spojení s § 11 a § 13 starého občanského zákoníku, který nemajetkovou újmu při zásazích do jména (i do pseudonymu, jak bude dále vyloženo) odčítával. Nelze proto přitakat právnímu názoru, že § 2956 NOZ dopadá jen na § 81 a násl. NOZ.

§ 78 odst. 2 a 3 NOZ rozšiřují aktivní věcnou legitimaci ve věci ochrany práva k pseudonymu na jiné osoby, než je sama osoba, která pseudonym přijala, tak že, (i.) je-li dotčený nepřítomen, nebo je-li

nezvěstný, nesvéprávný či nemůže-li z jiné příčiny uplatnit právo na ochranu svého pseudonymu sám, může je uplatnit jeho manžel, potomek, předek nebo partner, ledaže dotčený, ač svéprávný, dal výslovně najevo, že si to nepřeje (což lze kdykoliv, byť by před tím byl souhlas dán) a (ii.) týká-li se neoprávněný zásah pseudonymu (zákon zde používá pojem *příjmení*, nicméně s ohledem na fakt, že pseudonym jej z povahy věci supluje, měla by být poskytnuta ochrana touto cestou i jemu, např. rodovému pseudonymu) a je-li pro to důvod spočívající v důležitém zájmu na ochraně rodiny, může se ochrany domáhat samostatně manžel nebo jiná osoba dotčenému blízká, byť do jejich práva ke jménu přímo zasaženo nebylo (a to na rozdíl od prvního případu i proti vůli nositele pseudonymu). Tyto osoby v soudním řízení jednájí vlastním jménem a na svůj účet (nejde tedy o zákonné zastoupení).

Jak je známo, příklady táhnou. Žijeme v informační společnosti, přitom pseudonym používáme celkem běžně, aniž si to možná kdo z nás plně uvědomuje. Tak např. na sociálních sítích se lze pravidelně setkat s přezdívkami, které znaky pseudonymu splňují. V této souvislosti byl německý úřad na ochranu osobních údajů[15] postaven před otázku, zdali smluvní podmínky Facebooku neodporují zákonu, když uživatelé této služby jsou zde nuceni se registrovat pod svým pravým jménem a příjmením a nikoliv např. pod pseudonymem (viz „*Facebook je komunita, kde lidé používají svoji autentickou identitu. Vyžadujeme, aby lidé uváděli svoje skutečné jméno, protože jen tak pak víte, s kým tu jste ve spojení. To nám pomáhá zajistit bezpečnost komunity. U svého účtu může uživatel také uvést další jméno (např.: jméno za svobodna, přezdívku nebo pseudonym.*“).[16] Je však nutno říci, že kontrola Facebooku v tomto směru žádná neprobíhá, což dokládá mj. právě to, že Facebook se pseudonymy jen hemží. Bylo by proto zajímavé sledovat reakci tuzemských orgánů veřejné správy, tedy především Úřadu pro ochranu osobních údajů, v případě, že by Facebook někomu odmítl vytvořit profil pod pseudonymem, či by již takto vytvořený profil dodatečně zrušil. U nás totiž na rozdíl od Německa žádný takový zákaz (tj. zákaz podmiňovat přístup k internetové službě uvedením pravého jména a příjmení) pro poskytovatele internetových služeb v právních předpisech výslovně stanoven není.

Mgr. Vladimír Janošek, Kobyli*
advokátní koncipient

Autor působí v obchodní společnosti Továrek, Horký a partneři, advokátní kancelář, s.r.o. Tento článek není oficiálním stanoviskem advokátní kanceláře

[1] Viz legislativní zkratka jméno užitá v § 77 odst. 1 NOZ zahrnující osobní jméno a příjmení [např. § 660 písm. a) NOZ], popřípadě další jména (např. zvolené druhé jméno ve smyslu § 62 odst. 3 MatrZ) a rodné příjmení

(§ 68 odst. 2 MatrZ), která člověku podle zákona náleží. K možnosti zvolit si dvě příjmení v režimu § 72 odst. 2 a násl. MatrZ srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 1 As 26/2011, ze dne 11. 5. 2011.

[2] Důvodová zpráva k NOZ s. 62.

- [3] K tomu srov. např. zákon č. [17/2012](#) Sb., o Celní správě České republiky, který v § 75 odst. 5 písm. a) mezi pseudonymem a přezdívkou rozlišuje.
- [4] Důvodová zpráva k NOZ s. 108.
- [5] Povinnost zapsat do obchodního rejstříku vedle obchodní firmy podnikatele i jeho skutečné jméno a příjmení vyplývá z § 25 odst. 1 písm. a) zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Z praxe lze uvést např. zápis obchodní firmy Petr Drastich s účinností zápisu ke dni 22. 7. 2014.
- [6] K tomu srov. Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J., Pelikánová, I., Pelikán, R., Dvořák T., Svoboda, Pavlík a kol. Občanský zákoník - Komentář - Svazek I (obecná část). Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 962: „Otázka je, zda podnikatel může užívat při podnikání i jiné jméno nebo pseudonym. Termín „podnikání pod vlastním jménem“ by bylo možné chápat v úzkém smyslu jako podnikání pod skutečným příjmením, což by z hlediska ochrany veřejnosti asi bylo nejvhodnější, protože by to výrazně omezilo možnost klamání klientely. Na druhé straně zvážíme-li, že ve velmi širokém pojetí podnikatele je za něj považován i samostatný umělec, stěží zabráníme, aby svou činnost vykonával pod pseudonymem. Důvodová zpráva na tyto otázky odpověď nedává. Řešení lze možná nelézt v § 79, podle kterého právní jednání pod pseudonymem není na újmu platnosti, je-li zřejmé, kdo jednal, a nemůže-li druhá strana mít pochybnost o osobě jednajícího.“
- [7] Eliáš, K.. Právní úkony na soukromých listinách se zvláštním zřetelem k jejich podepisování. Ad Notam, 1996, č. 3.
- [8] Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. Rv I 1487/26, ze dne ze dne 13. 10. 1926: „Omyl v osobě jest právně významným, pokud osobnost druhého smluvníka byla učiněna částí smluvního obsahu. Mylná pohnutka má vliv na platnost právního jednání, byla-li pohnutkou pro vůli rozhodnou.“
- [9] V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud neuznal jako podpis zůstavitelky na závěti označení „Tvá matka“, což pro ni mělo fatální následky v podobě neplatnosti. Dle mého soudu však uvedený závěr správný není, neboť vždy by se mělo zkoumat jen toliko to, zdali je podpis schopen identifikovat jednající osobu, o čemž zde nemohlo být žádných pochyb.
- [10] Nové československé právo směnečné, Barvič & Novotný, Brno, 1931, s. 102.
- [11] Kovařík, Z. Směnka a šek v České republice. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. s. 40.
- [12] K tomu srov. Důvodovou zprávu k NOZ s. 62.
- [13] Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 4755/2009, ze dne 20. 7. 2011.
- [14] Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2232/2006, ze dne 12. 10. 2006: „Přiřazení jiného pseudonymu k podobizně fyzické osoby je za popsáných okolností (a to i v případě nedopatření, resp. omylu) zásahem proti jejímu právu na ochranu osobnosti. [...] Pro úvahu o neoprávněnosti zásahu do práva na pseudonym fyzické osoby není důležité, zda jeho užití s sebou současně neslo znaky případné difamace. Porušení tohoto práva nelze proto mechanicky směřovat např. s právem na čest, důstojnost, resp. vážnost fyzické osoby.“ či rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 936/2005, ze dne 19. 10. 2005: „Vyložené obdobně platí též pro právo na pseudonym, jehož obsahem je výlučné právo fyzické osoby mít a užívat ke svému označení pseudonym, disponovat s ním, bránit tomu, aby někdo jiný tohoto pseudonymu neoprávněně užíval, ale současně i právo nebýt označován jiným označením, než svým pseudonym.“ Shora uvedená rozhodnutí se týkají jména v širším smyslu slova, proto lze jejich závěry vztáhnout i na pseudonym (viz úprava rozhodnutí v tomto směru).
- [15] Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).
- [16] Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

Další články:

- [Vyčlenění rodinných nemovitostí \(i v podobě podílu v bytovém družstvu\) do svěřenského fondu](#)
- [Sport versus EU - aktuální sportovní kauzy rozhodované Soudním dvorem EU](#)
- [Dokazování negativních skutečností ve sporném řízení](#)
- [Neoprávněný odběr elektřiny - překvapení vlastníka?](#)
- [Rodič u dítěte v nemocnici: právo na přítomnost neznámá bez dalšího právo na přespání na jip/jirp](#)
- [Pokuta za švarcsystém kurýrů Rohlíku potvrzena Ústavním soudem](#)
- [Metropolitní plán schválen. Je Váš projekt v bezpečí?](#)
- [Posouzení shody dle AI Act - zkušenosti z praxe](#)
- [Začínají soudy zohledňovat náklady podnikatelů při plnění právních povinností v oblasti e-commerce?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 35: Ručení za dluhy z podnikání u OSVČ a s.r.o.](#)
- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulatorní požadavky a praktické aspekty](#)